

Bevaringsforeningen for Langeland og Strynø

Årsberetning 2024-25

Endnu et år er gået siden vi havde generalforsamling i maj 2024 – så beretningen handler både om resten af 2024 og første del af 2025. Jeg synes vi i bestyrelsen kan være ganske tilfredse med indsatsen.

Foreningen har nu lidt over 100 medlemskaber, og da ca. halvdelen er husstande, har vi i virkeligheden o. 150. Men vi kunne sagtens være flere. Vi er kendte og af de fleste betragtet med stor sympati, men indmelding kræver at vi direkte spørger: Kunne du eller I ikke tænke Jer at være medlemmer? Så gå ud blandt venner og slægtinge og spørg!

I løbet af de to halvår har vi haft en pæn række aktiviteter:

- 11. maj holdt vi en byvandring i anledning af "Geopark Sydfynske Øhav", hvor formanden og borgmesteren viste rundt ad stierne langs Vejlen og hen til havnen.
- 2. juni arrangerede vi en spændende tur til Nyborg og Kerteminde. I Nyborg modtog museumsdirektør Erland Porsmose os og fortalte, hvordan det er lykkedes at gøre kulturarven til en slags DNA hos byens borgere og samtidig lave en kulturarvs-masterplan, hvor kulturmiljøerne simpelthen er omdrejningspunktet for den kommunale planlægning. Bagefter viste Erland os sammen med arkitekt Peter Holm fra Nyborg Kommune rundt i den gamle bydel, og så var der spising ved havnen. Bagefter besøgte vi Kerteminde, hvor museumsinspektør Kurt Risskov Sørensen modtog os i en af de gamle købmansgårde og fortalte om byens kulturmiljø – og til sidst så vi det nye boligbyggeri på Kerteminde Havn, hvor de første planer om højhuse efter museets forarbejde var blevet ændret til tæt-lavt byggeri i en stil, er prøvede at passe til miljøet. Et eksempel til efterfølgelse for andre byer (og Langeland Kommunes udvalg for teknik og miljø har da også været i Kerteminde og set byggeriet).
- 4. juli holdt vi en festlig officiel indvielse af Spilhuset med deltagelse af de frivillige, bestyrelsen og andre medlemmer samt borgmesteren og kommunaldirektøren som repræsentanter for Spodsbjerg Færges Fond.
- 11. august holdt vi den første arbejdsdag, hvor 8-9 medlemmer af foreningen hjalp de nye ejere af Tranekær gamle skole, William og Clara, med at rydde op og luge omkring huset. Vi er meget glade for, at Nordlangelands "smertensbarn" har fået nye ejere, der vil noget godt med bygningen. De har fået lovning på stor støtte fra Kulturministeriet og der bliver lavet både handlingsplan og bygningsarkæologiske undersøgelser. Men som altid skal der også være det, der hedder "egenfinansiering". Her vil ejerne prøve en række andre kilder, men foreningens arbejdstimer tæller også. Men for at støtte yderligere, holdt vi 6. november et møde, hvor vi havde inviteret til at danne en "venneforening" i stil med Spilhusets Venner. Et af resultaterne var, at vi besluttede at starte en indsamling, en slags crowd-funding, til huset. Indsamlingen går i gang i løbet af foråret, når indsamlingen er blevet godkendt af Indsamlingsstyrelsen (Tænk, der er noget, der heder sådan!)
- 15. august havde vi et spændende besøg på Nedergaard herregård, hvor bygningsinspektør

Christian Dam fra Jebsen-fonden modtog os og viste os både de restaurerede bygninger og tankerne bag bevaringsarbejdet. Og ikke mindst besøgte vi de værksteder, som er blevet indrettet i en udlænge til restaureringseksperter – og en af dem fortalte os engageret om brug af linolie til maling.

- Og 24. oktober holdt vi et møde i Menighedshuset på Torvet om fredede og bevaringsværdige bygninger: Hvordan udvælges de, hvordan administreres de af hvem og hvilke støtte- eller fradragsmuligheder har ejerne? De inviterede eksperter var hhv. sagsbehandler Lisa Maria Gerdes fra Slots- og Kulturstyrelsen og Sandra Enøe fra Langeland Kommune. Begge gjorde det rigtig godt, og der var mange spørgsmål fra salen. Og
- 7. november var formanden og et par andre fra præmieringsudvalget på Strynø for at deltage i overrækkelse af årets bygningspræmie til den nye købmandsforretning på Strynø. Der havde i præmieringsudvalget været stor enighed om at uddele prisen til den nye købmandsforretning på Strynø, som ikke alene er i en byggeskik, der smukt føjer sig ind i den lokale tradition, men samtidig udtryk for et stort lokalt engagement. Tillykke med det til Strynø!

Foreningens vigtigste formål er at skabe forståelse for kulturarven i land og by i Langeland Kommune, både den unikke og den mere "almindelige" langs gader og veje. Vi er derfor meget glade for, at vi har et aktivt og positivt samarbejde med Langeland Kommune. For det første er vi høringsberettiget vedrørende kommuneplaner lokalplaner og nedrivninger eller ombygninger af bevaringsværdige bygninger. For det andet er vi repræsenteret i kommunens Bymiljøudvalg, hvor der er gode diskussioner og hvor gode streger ofte kan fanges i opløbet. Samtidig deltager foreningen i udvælgelsen af årets modtager af bygnings- og anlægspræmien.

Desuden er foreningen blevet inviteret til at deltage i en arbejdsgruppe for fremtiden for "Jens Winthers Have" bag Østergade 23-25 – og senere på året vil der blive samarbejde med kommunen både om den kommende, længe ventede helhedsplan for Rudkøbing Havn, som kommunen har sat på budgettet for 2024-27 og vedtaget kommissorium for arbejdet. Desuden vil vi blive inddraget i arbejdet for en revideret bymidtestrategi – en opgave, som Folketinget har pålagt alle kommuner med mindre centerbyer. Og endelig har foreningens formand, ud fra sine mangeårige erfaringer med registrering af kulturmiljøer, tilbudt i samarbejde med museet at færdiggøre et par kulturmiljøbeskrivelser, der skal indføres i kommuneplanforslaget 2025 samt efterfølgende flere kulturmiljøer.

Men også fra kommunens borgere mærker vi interessen for og forventningen til foreningens arbejde. Det er næsten ugentligt, at der er en der ringer eller mailer til foreningen, især formanden, og spørger om råd mht. deres bevaringsværdige hus eller viden om bygninger og kulturmiljø i al almindelighed. Og beboergrupper har flere gange bedt os om at give vores besyv med; i 2024 om et kommende byggeri på grunden, hvor Spodsbjerg Badehotel lå – og i år omkring planerne for en vindmøllepark på Hjortholms herregårdsmarker. En af vejen til at give noget tilbage er jo at skrive i ØBOEN; i 2024 lavede vi en serie om Langelands grønne kulturarv.

Men selv om holder mest af det positive kulturmiljø-arbejde, er vi af og til nødt til at være "ude med riven". Det skete jo især i starten af 2024, hvor det lykkedes os sammen med andre gode

kræfter at få forpurret planen om et 12 etagers højhus på Rudkøbing Havn – et vanvittigt projekt, som jo dog gav anledning til, at der nu arbejdes for en helhedsplan for havneområdet. Foreningen så sig bl.a. nødsaget til at gå i offentligheden, da de første planer for "museumshaven" blev publiceret i Amtsavisen. Planen var, for at sige det ærligt, et miskmask af velmenende ideer, der mest af alt kan karakteriseres som et historie-anekdotisk Legoland. Foreningen er helt klar over, at den gamle have ikke kan genskabes (meget er ødelagt under byggearbejdet, og samlingen af bevaringsværdige roser er foræret bort), men vi lægger dog vægt på, at karakteren af 150 år gammel borgerlig byhave bevares. Dem er der ikke mange af i vore dage. Foreningens repræsentant i arbejdsgruppen, Helle Ravn, udarbejdede et kritisk notat og efterfølgende gik vi medierne med kritikken. I skrivende stund ser det ud til, at noget af kritikken er taget til følge og at projektet er blevet noget forenklet.

En anden sag, der bekymrede os, var, at Naturstyrelsen er i gang med at gøre byens gamle udflugtsskov Fredskoven til "vild natur". Bestyrelsesmedlem Michael Martin Jensen udarbejdede både et notat og tog sagen op via sin plads i Det Grønne Råd – og efterfølgende indsendte foreningen en forhånds indsigelse mod evt. plan om nedrivning af skydeselskabets pavillon fra 1879.

Jeg tror, at Bevaringsforeningen i dag er både kendt og respekteret for sit arbejde – og jeg synes faktisk, vi har indflydelse på både den kommunale planlægning og praksis og på den almindelige bevidsthed om bygningskultur. Men vi må også i de kommende år arbejde hårdt for, at kommunens kulturarv ikke betragtes som et "særtema" eller "flødeskum på lagkagen", men som en basal del af kommunens identitet og særpræg og et parameter, der har positiv indflydelse på både bosætning, erhverv, turisme og livskvalitet. Som vi så i Nyborg og Kerteminde: Kulturarv kan godt være grundlag for al den øvrige planlægning!

Til sidst tak til både medlemmerne for deres opbakning og interesse, bl.a. ved fin deltagelse i vores arrangementer, og til bestyrelsen for en flot og inspirerende indsats. Der er en dejlig stemning ved vores bestyrelsesmøder, ideerne sprudler og alle tager deres del af ansvaret. Tak for det!